

Akva

■ Jiří Sedlák

LEKNÍNY

Leknín je ozdobou každého jezírka a patří k nejkrásnějším vodním rostlinám. Má velké množství barevných odstínů a různých velikostí květů. Kromě funkce estetické zlepšuje životní podmínky v jezírku, pod listy leknínu se netvoří řasa a ryby zde nalézají útočiště v chladivém stínu.

Lekniny (rod *Nymphaea*) řadíme do čeledi leknínovitých (*Nymphaeaceae*). Do této čeledi patří také stulík (*Nuphar*) a tropické rostliny rodů *Victoria* a *Euryale*. V přírodě u nás v České republice roste leknín bílý a bělostný, stulík malý a žlutý. Dnes však můžeme dost často na rybnících vidět též růžové lekníny, které byly uměle vysazeny a díky své vysoké odolnosti se úspěšně brání ostatním rostlinám.

Lekniny byly kříženy již koncem 19. století a dnes se vyskytuje více než 500 barevných kříženců a kultivarů. Některé jsou si však velmi podobné.

Lekniny si můžeme z praktického hlediska rozdělit na venkovní, které u nás přežijí zimu pod ledem, a na tropické, které vyžadují pro zdárné kvetení teplotu alespoň 25 °C a přezimují pouze mimo venkovní jezírko. Tropické lekníny sou choulostivé, potřebují více živin a v létě větší prostor. Venkovních leknínů máme sedm druhů a několik set poddruhů a variet. Leknín se skládá z oddenku (rhizom), listů a květů.

Oddenek je ponořená část leknínu, ve které jsou uloženy zásobní látky. Je přichycen kořeny v substrátu. Oddenek může růst vodorovně, šikmo a svisle. Délka a síla oddenku jsou značně různé.

List je ta část leknínu, kterou nejčastěji vidíme na vodní hladině. Jeho tvar a velikost je významným rozlišovacím znakem. Listy mění barvu v průběhu svého růstu. Nový list je často nafialovělý, potom zezelená. Stárnoucí list žloutne, až zhnědne a odumře. Některé lekníny mají mramorovaný list, většinou jde o žluté a oranžové kvetoucí lekníny a většinu trpasličích leknínů. Ponoříme-li leknín do hloubky, listy dorostou k hladině.

Květ leknínu je nejkrásnější část. Jeho poupě se vyvíjí pod vodou. Rozvíjející se poupě ani květ po přesunu do hloubky již k hladině nedorostou, menší poupata ano. Lekniny kvetou od dubna do listopadu. Květy se rozvíjejí mezi 8. a 11. hodinou ránní a zavírají se kolem 15. až 18. hodiny večerní. Záleží dost na počasí a dané odrůdě leknínu. Leknín pro dobré kvetení potřebuje alespoň 4-6 hodin slunečního svitu denně. Tvar květu bývá šálkovitý, miskovitý ale i hvězdovitý. Velikost je od několika centimetrů u trpasličích leknínů až po 33 centimetrů (odráda „*Charles de Meurville*“). Barva květů je v nejrůznějších

odstínech bílé, růžové, červené, oranžové a žluté u venkovních leknínů, tropické mohou být i fialové, černé, modré. Některé druhy mění během několika dnů barvu květu (*N. Rose Nymphe* od růžové po bílou barvu). Květ leknínu se rozvine na 3-4 dny a leknín může mít během jednoho roku přes padesát květů. Nejsilněji voní růžovobílé kultivary, méně červené a ostatní barvy.

Pěstování leknínů

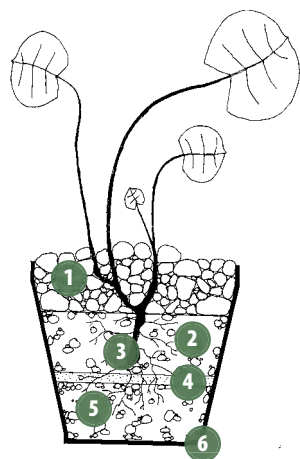
Lekniny mají různé nároky na životní podmínky. Proto je velmi důležité znát název leknínu, který pěstujeme. Neoznačené lekniny patří na kompost. V literatuře se uvádí vzdálenost leknínu od hladiny vody, ve které je doporučené leknín pěstovat. Snažme se dodržet střední hodnotu intervalu, protože zde má průměrně velký leknín zpravidla optimální podmínky pro svůj růst. Mladé lekniny umístíme v mělké vodě a jakmile listy dosáhnou hladiny a změní barvu z fialové do zelené, dáme leknín do větší hloubky v rámci uvedeného rozmezí pro pěstování jednotlivého druhu. Na jaře pokud chceme, aby lekniny dříve kvetly, vypořádáme kontejner např. plastickou přepravkou, leknín je blíže u hladiny, listy mají více světla a také voda je u hladiny teplejší, což výrazně ovlivní růst. Hloubka vody může ovlivnit také velikost květu a listů a hlavně velikost prostoru, který leknín zabírá. Čím hlouběji leknín uložíme, tím větší prostor vyžaduje.

Kvalita vody (pH, tvrdost, obsah kyslíku, dusičnanů a dusitanů) je pro lekniny nepodstatná, pokud nedosahuje extrémních hodnot. Jestliže ve vodě žijí ryby a ostatní živočichové, je voda vhodná i pro lekniny.

Cílem pěstování leknínů je květ. Dvou až tříleté sazenice při správném způsobu pěstování nám kvetou během celého léta a je-li teplé jaro či podzim, jsou jedny z mála rostlin, které kvetou v tomto období. Aby měl leknín velké květy a často kvetl, potřebuje hodně živin. Lekniny dáváme do živného substrátu, který dobře vyhnojíme. Používá se kostní moučka, rohoska, vyzrálý chlévský hnůj atd. Velmi důležité je, aby živiny nepronikly do vody a nebyly tak zdrojem pro tvorbu řas.

Lekniny pěstujeme každý samostatně v plastických kontejnerech, neboť volně rostoucí lekniny v bahně jezírka vytvoří nekontrolovatelnou džungli a po určité době zvítězí ten nejsilnější.

Schema správného zasazení leknínu do kontejneru

- 1-kačírky (valouny)
- 2-zem (1/3)
- 3-oddenek
- 4-hnojivo
- 5-zem (1/3)
- 6-kontejner

Pro lekníny používáme pevné kontejnery. Velikost kontejneru je dle velikosti a druhu leknínu. Často se nabízí různé děrované kontejnery s odůvodněním, aby leknín mohl přijímat živiny z vody. Jestliže se spolehne na živiny z vody, leknín nám moc nepokvete, pokud nemáme vodu, která „kvete“ natolik, že v ní jsou nebezpečné koncentrace dusíku a fosforu pro život ryb. Děrované kontejnery nejsou tak pevné a silný leknín je dokáže hravě roztrhnout během jedné sezóny. Do kontejneru dáme do jedné třetiny vyzrálý substrát z kompostu. Tuto vrstvu dobře ušlapeme. Přidáme hnojivo a opatrně položíme leknín tak, aby oddenek byl uprostřed a listy směřovaly vzhůru.

Jednou rukou nadnášíme oddenek za stonky listů a druhou rukou okolí zasypeme do dvou třetin substrátem. Hlínu na okrajích kontejneru umačkáme, ale dáme pozor, abychom netlačili uprostřed, kde je umístěn oddenek a pod ním kořenový systém. Vše zasypeme několikacentimetrovou vrstvou hrubého kačírku (frakce 2-5 cm) či písku. Takto zasazený leknín dáme ihned do vody. Opatrně jej spouštíme, abychom nevyplavili substrát. Jestliže nemůžeme leknín dát ihned do jezírka, navlhčíme listy a zabalíme horní část kontejneru do igelitu, aby listy byly trvale ve vlhku, nikdy ne na slunci. Přesycháním listů leknín trpí a vyčerpává se. Jestliže máme v jezírku šípatky, prustku, bazanovec, růžkatec nebo vodní mor, mohou tyto rostliny zakořenit v kontejneru a dusit leknín natolik, že nám ani nepokvete. Občas proto kontejner zkontrolujeme a tyto rostliny z kontejneru odstraníme. Na jaře brání vzrůstu listů také vláknitá řasa.

Jakmile se dostanou listy k hladině, máme zpravidla vyhráno a leknín je již natolik silný, že jej řasa již podstatně neohrožuje. Větším nebezpečím je amur bílý (*Ctenopharyngodon idellus*) - ryba, která dokáže sežrat všechny listy a zlikvidovat leknín. Oblíbení koi (barevní kapři) ryjí v substrátu a chovají se hrubě k rostoucím listům. Větší kapr může poškozovat lekníny.

Lekníny likvidují také ondatry a kachny.

Mšice a ostatní vodní škůdci cizopasí na listech leknínů. Pro jejich likvidaci nemůžeme použít chemické prostředky. Smýváme je do vody prudkým proudem či házením vody (zahradní hadice, hliníková lopata), aby je sežraly ryby.

Množení leknínů

Provádí se na jaře u velkých leknínů dělením, u trpasličího bílého semenem. Dělení leknínů provádíme za 2-3 roky, kdy leknín přerůstá z kontejneru, má malé listy a omezuje počet květů. V dubnu či květnu leknín vyjmeme z nádoby, omyjeme oddenek a rozdělíme tak, aby v každé části bylo očko (růžice), ze kterého vyrůstají listy. Oddenek můžeme odlamovat či odřezávat. Řez zasypeme popelem z dřevěného uhlí nebo sírou, abychom zamezili rozvoji houbovité plísně. Vybíráme kvalitní zdravé části, kde jsou již listy a kořeny. Pokud bychom dělení leknínů prováděli v teplých měsících, hrozí shnití nebo zkvašení oddenku (obsahuje škrob).

Rozmnožovat lekníny pomocí semen je pracné a chce to již určité zkušenosti. Doporučuji zakoupit již zakořeněné lekníny ve specializovaných prodejnách.

Kupujeme leknín

barva květu	hloubka	druh	velikost květu, poznámka
bílá	20 - 80	<i>Nymphaea Gonnere</i> -	15-20, plnokvětý
bílá	30 - 120	<i>N. „Delicata“ Alba</i>	10-20
růžová	20 - 60	<i>N. Irene</i>	8-13, voní
růžová	20 - 80	<i>N. Rose Nymphe</i>	17-27, voní
žlutá	20 - 90	<i>N. Marliacea Chromatela</i>	10-18, voní
červená	10 - 50	<i>N. Froebeli</i>	10-14
červená	20 - 90	<i>N. Burgundy Princess</i>	10-20
červená	20 - 130	<i>N. Charles de Meurville</i>	10-33
žlutooranžová	20 - 50	<i>N. Aurora</i>	8-12, voní
žlutooranžová	20 - 70	<i>N. Sioux</i>	11-18

Nejprve se rozhodneme pro barvu květu, která se nám nejvíce líbí. Změříme hloubku jezírka, kam chceme leknín umístit a vybereme vhodný druh. Leknín jsou velmi dobře popsány v odborné literatuře. Doporučuji zejména knihy od Dr. Vladimíra Hříbala, který se pěstováním leknínů zabývá desítky let, má velikou sbírku a poskytne i odborné informace.

Závěr

Leknín je při vytvoření vhodných podmínek nenáročná rostlina, která nám poskytne hodně radosti. Pěstování je jednoduché, nevyžaduje přenášení na zimu z jezírka a nemusíme ho zbavovat plevele. Je často dominantním prvkem celého jezírka.

